

Kadın Hastanesi Kadın Sağlığına İlişkin Bilgiler

Endometriozis Tedavisi

Mart, 2004

Endometriozis tedavi edilmezse ne olur?

Hafif endometriozis vakaları her zaman tedavi gerektirmez. Tedavi genellikle hastalığa 'çare' bulmaktan çok, belirtilerin azaltılmasında yardımcı olacak şekilde düzenlenmektedir.

Tedavi edilmemeleri durumunda bazı endometriozis vakalarında iyileşme görülmekte, ancak çoğu aynı şekilde kalmaktadır. Bazı vakalar tedavi edilmediklerinde daha da ağırlaşmaktadır.

Endometriozis hastalığı olan birçok kadında belirtiler menopoz dönemine girilmesiyle ortadan kalkmaktadır. Endometriozisin tedavi edilip edilmemesine karar verme, çoğunlukla hastalığın yaşamınıza olan etkileri ile tedavinin riskleri arasındaki dengeyi oluşturmayla ilgilidir.

Tedavi seçenekleri nelerdir?

Endometrioziste tıbbi (ilaçla) ya da cerrahi tedavi uygulanabilir. Bazen ilaç tedavisi ve ameliyat birlikte uygulanmaktadır. Bazı kadınlar ayrıca, alternatif tedavi yöntemlerinden de yarar görmektedirler. İlaç tedavisi, ağrı kesici ilaçların kullanımından (parasetamol ve steroid olmayan anti-inflamatuvarlar) yumurtlamayı ve adet kanamalarını durduran hormon tedavilerine kadar değişiklik göstermektedir.

Endometriozisi yoketmek ya da yakmak amacıyla cerrahi tedavi yöntemi uygulanabilir. En yaygın olarak uygulanan ameliyat laparoskopidir (kapalı teknik).

Yumurtalıklardaki endometriozis kistleri, kendiliğinden geçme olasılıkları az olduğundan ve ilaçla tedavi edilemediklerinden, en iyi cerrahi yöntemle tedavi edilmektedirler.

Kısırlık tedavisi

Hafif endometriozis olan kadınlarda, ameliyatın, doğurganlığı artırıcı etkisi olduğu görülmüştür. Doğruluğu tamamen kanıtlanmamasına karşın, daha ağır endometriozis vakalarını (özellikle yumurtalıklarda kist olması halinde) tedavi etmenin de doğurganlığı artırıcı sonuçlar verdiği gözlenmektedir.

İlaç tedavisinin doğurganlığı artırıcı herhangi bir etkisi olduğu gözlenmemiştir.

Kısırlığın diğer nedenlerinin araştırılması ve tedavisi gerekir.

Ağrı tedavisi

Ağrının esas sorun olması durumunda, tedavi ile, belirtilerin giderilmesi ve ağrının azaltılması amaçlanmaktadır. Başlıca tedavi yöntemleri şunlardır:

- Hafif ağrı kesiciler (parasetamol v.b.)
- Hormon tedavileri (doğum kontrol hapları v.b.)
- Ameliyat.

Hafif ağrı kesiciler

Birçok kadında parasetamol (Panadol®) ve steroid olmayan anti-inflamatuvarlar (Ponstan®, Nurofen®, Naprogesic® v.b.) gibi reçetesiz satılan ilaçlar hastalığın belirtilerini azaltmaktadır.

Hormon tedavileri

Hormon tedavileri, normal adet dönemini engelleyerek, endometriozis oluşumunu durdurmak ya da yavaşlatmak amacıyla uygulanmaktadır. Bunu gerçekleştirmenin en basit yöntemi “doğum kontrol hapları” kullanmaktır. Ayrıca, endometriozisten kaynaklanan ağrının azaltılmasında etkili olduğu saptanan diğer hormon tedavileri de mevcuttur.

Bazı kadınlarda hormon tedavileri yan etkilere neden olmaktadır.

Ameliyat

Tanı konulmasında yardımcı olması için başlangıçta ameliyat önerilebilir. Bazı kadınlara, ilaç almak istemedikleri ya da ilaçlar etkili olmadığı için ameliyat önerilmektedir.

Laparoskopi işleminin (kapalı teknik) amacı, hastalığa tanı konulması ve görünen tüm endometriozis odaklarının tedavi edilmesidir. Bu, endometriozis lezyonlarını yakarak ortadan kaldıran lazer ya da ısı tedavisi (diatermi) ile yapılmaktadır. Bir başka seçenek olarak da, endometriyal dokular kesilerek çıkarılabilir.

(Ayrıca, Endometriozisin Laparoskopi ile Tedavisi başlıklı bilgi notuna da bakabilirsiniz)

Belirtileri tıbbi ya da diğer cerrahi tedaviler ile azalmayan ve hastalığı daha ağır geçiren küçük bir grup kadında rahim (histerektomi) ve yumurtalıkların alınması gibi daha önemli bir ameliyat tedavi yöntemi olarak düşünülebilir.

Bazen endometriozis barsak çeperini etkiler. Bu durumun ağır belirtilere neden olması halinde barsağın etkilenen bölümünün alınması önerilebilir. Fazla yaygın olmayan bu durum barsak ameliyatını gerektirir.

Tedavi seçenekleri

Düşünülmesi gereken konular

Hiçbir şey yapmama (tedavi olmama):

Avantajları

- İlaçların yan etkisi yok
- Ameliyat riski yok
- Belirtiler kendiliğinden geçebilir.

Dezavantajları

- Birçok belirti devam edebilir
- Bazı belirtiler daha ağırlaşabilir.

Hafif ağrı kesiciler (Paracetamol, Nurofen®):

Avantajları

- Erişimi kolay
- Yan etkileri az.

Dezavantajları

- Çoğu kez etkili değiller
- Nurofen® v.b. ilaçlar mide ülserine neden olabilir.

Projesteron benzeri ilaçlar:

Avantajları

- Ağrıyı azaltır
- Düzensiz adet görme ya da hiç görmeme
- Birçok durumda endometriozis oluşumunu durdurur
- Bazı ilaçlar doğum kontrolü sağlar.

Dezavantajları

- Yan etkiler – kilo alma, duyu durum değişiklikleri, ergenlik sivilceleri (akne), kılınma, kramplar, göğüslerde hassasiyet
- Tedavi durdurulduğunda belirtiler yineleyebilir
- Ağrıyı tedavi etmeyebilir
- Doğurganlığı artırmaz
- İlaç kullanırken hamile kalınmaması gerekir
- Hepsi doğum kontrolü sağlamaz.

Menopoza neden olan ilaçlar:

Avantajları

- Adet görülmez
- Ağrı azalır
- Birçok durumda endometriozis oluşumunu durdurur.

Dezavantajları

- Yan etkileri – sıcak basması, terleme
- Altı aydan daha uzun kullanılması durumunda kemik kitlesinde azalma
- Tedavi durdurulduğunda belirtiler yineleyebilir
- İlaç kullanırken hamile kalınmaması gerekir
- Doğum kontrolü sağlamaz
- Ağrıyı tedavi etmeyebilir.

Kombine doğum kontrol hapları:

Avantajları

- Doğum kontrolü sağlar
- Ağrıyı azaltır
- Adet kanamalarını azaltmak ya da durdurmak amacıyla kullanılabilir.

Dezavantajları

- Yan etkiler – mide bulantısı, kilo alma
- İlaç kullanırken hamile kalınmaması gerekir
- Az da olsa bacak ya da akciğerlere pıhtı atma riski.

Mirena IUD (spiral):

Bu yöntem endometriozis tedavisinde hala deneme aşamasındadır. Ancak, doğum kontrolü gereksinim ve belirtiler spiralin kullanılmasını gerektirdiğinde yararlı olabilir.

Laparoskopi:**Avantajları**

- Kesin tanı konması
- Yüzde 70 kadar kadında uzun dönemli tedavi etkisi yaratması
- Uzun süre ilaç kullanma ihtiyacının olmaması

Dezavantajları

- Tüm endometriozis vakaları bu yöntemle tedavi edilmez
- Ameliyatın içerdiği riskler vardır
- Ağrıyı tedavi etmeyebilir
- Yüzde 30 kadında endometriozis yineleyebilir.

Histerektomi ve endometriyal dokuların çıkarılması:**Avantajları**

- Yüzde 90'ı aşkın kadında uzun dönemli tedavi sağlar
- İlaç kullanmaya gerek yok
- Adet kanamaları biter.

Dezavantajları

- Laparoskopiden daha fazla olan ameliyat riskleri
- Doğurganlığı ortadan kaldırır
- Rahmin alınması bazı kadınlarda büyük bir üzüntü yaratır
- Yumurtalıkların alınması durumunda Hormon Yerine Koyma Tedavisi (HRT) gerekebilir
- Ağrıyı tedavi etmeyebilir.

Alternatif ve ek tedaviler

Tıbbi tedavinizi tamamlayabilen ya da ona alternatif olan çeşitli tedavi yöntemleri bulunmaktadır. En popüler olanı geleneksel Çin ilaçları ve bitkisel karışımların kullanıldığı yöntemlerdir. Bu ilaç ve bitkileri kullanan bazı kadınlarda belirtilerde hafifleme görülmektedir. Ancak, geleneksel Çin ilaçlarının endometriozis belirtilerini azalttığına ya da doğurganlığı artırdığına ilişkin henüz herhangi bir bilimsel kanıt yoktur.

Alternatif tedavi yöntemleri uygulamanız durumunda, kullandığınız geleneksel ilaçlar diğer reçeteli ilaçlarla etkileşim içinde olabileceğinden, bu konuyu doktorunuzla görüşmeniz yararlı olur. İlaç Yardım Programı (Pharmaceutical Benefits Scheme - PBS) alternatif ya da ek tedavi masraflarını kapsamamaktadır.

Tedavi sonucu hastalığın belirtilerinde iyileşme görülmemesi durumunda ne olur

Endometriozis vakalarında en son çare olarak başvuru olan tedavi yöntemi, rahim ve yumurtalıklarla tüm endometriyal dokuların alındığı histerektomi ameliyatıdır. Bu önemli bir ameliyat olup, kadının daha sonra hamile kalma olasılığını ortadan kaldırmaktadır. Endometriozis hastalığı bu yöntemle etkili bir şekilde tedavi edilmesine karşın, ne yazık ki bazı kadınlarda hala hastalık belirtileri görülmektedir.

İlaç ya da ameliyatın belirtilerde herhangi bir iyileşme sağlamaması durumunda, belirtilerin endometriozisten kaynaklanmama olasılığında olabilir. Bu durumda, belirtilerin diğer olası nedenlerini bulmak için daha kapsamlı tetkikler yaptırmanız gerekebilir. Bazı kadınlarda ağrının nedenleri hiç bir zaman bulunamaz. Bu durumda kadınlara, tamamen belirtileri azaltmaya ve yaşam kalitelerini artırmaya yönelik tedaviler uygulanmaktadır.

Eğer endometriozis değilse, ne olabilir?

Karın ağrısı aşağıdakileri kapsayan çeşitli kadın hastalıklarından kaynaklanabilir:

- Rahim büyümesi (rahim çeperinin rahim kasının içine yerleşmesi ile belirgin bir sağlık sorunu)
- Chlamydia gibi karın boşluğu enfeksiyonu
- Daha önceki ameliyatın neden olduğu yara dokusu (adezyonlar)
- Enfeksiyon ya da eski bir iltihabi karın hastalığı
- Yumurtalıkta kistler oluşması.

Karın ağrısı ayrıca kadın hastalıklarına bağlı olmayan sağlık sorunlarından da kaynaklanabilir. Sözelimi:

- İrritabl barsak sendromu
- İltihabi barsak hastalığı (ör; Kron hastalığı)
- Kronik enfeksiyon ya da iltihabi gibi bir idrar kesesi sorunu.

Karın ağrısının bazen fiziksel bir nedeni olmayabilir. Ağrı, daha önceden yaşanmış olan cinsel ve fiziksel taciz olayları gibi psikolojik faktörlerden kaynaklanabilir ya da bu faktörler ağrıyı daha da artırabilir.

Son olarak, karın ağrısı üreme organları ve hormonlarla ilgili herhangi bir sağlık sorunu olmayan kadınlarda da görülebilir. Bu durumda doktorlar ağrının nedenini bilemeyebilirler.

Ayrıntılı bilgi için başvurulacak yerler

RWH Kadın Sağlığı Bilgi Merkezi (Women's Health Information Centre/RWH)

(03) 8345 3045

1800 442 007 (ücretsiz arama) E-posta: whic@thewomens.org.au

<http://www.thewomens.org.au>

Victoria Endometriozis Birliği (Endometriosis Association of Victoria)

567 Waterdale Road

Heidelberg West

Victoria 3081

Australia

(03) 9457 2933

<http://www.endometriosis.org.au/>

Kadın Hastanesi Kadın Hastalıkları Kliniği (The Gynaecology Clinic at The Royal Women's Hospital)

Klinik, Kadın Hastanesi'nin (Royal Women's Hospital-RWH) giriş katındaki poliklinikte yer almaktadır.

Telefon: 8345 2000

Yararlı bulabileceğiniz diğer RWH bilgi notları

Kadın Hastanesi (RWH) İnternette birçok dilde bir dizi bilgi notları yayımlamaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi edinmek isterseniz, sağlık web sitemizi ziyaret edebilirsiniz. Adres: <http://www.thewomens.org.au>

Ayrıca, Kadın Hastanesi'nde bakımınızdan sorumlu kişiden, bilgi notunun basılı kopyasını da isteyebilirsiniz. Aşağıdaki bilgi notlarını isteyiniz:

- *Endometriosis – Kadınlara yönelik bilgiler*
- *Endometriosisin Laparoskopi ile Tedavisi*
- *Doğum kontrolüne ilişkin Temel Bilgiler - IUD*